

Raad van Advies Waddenzeehavens
10 maart 2015 van 16.30-20.00 uur

Projectboerderij Rijkswaterstaat, Wirdum

Verslag van de negende Raad van Advies

18 maart 2015

Arjen Bosch
Hans Punter

Inhoud

1	Welkom en vooraf.....	1
	Waddenzee en Rijkswaterstaat	1
	Waddenfondsprojecten	2
3	Waddenfonds [agendapunt 2 en 3 zijn gewisseld]	2
	Perspectief Directeur Waddenfonds	2
	Programma Waddenzeehavens	2
2	Agenda, verslag en mededelingen.....	3
4	Unesco-havens.....	3
	EcoPorts	3
	Sedimentmanagement.....	3
	Herijking Building with Nature Waddenzeehavens	3
	Duurzaam sedimentmanagement Eemshaven en Delfzijl	4
	Optimalisatie bagger- en verspreidingsregimes	4
	Oliebestrijding ondiepe delen Waddenzee	4
	LNG-regelgeving.....	4
5	Specialiseren	5
	Omleggen leiding en Noordgastransport (NGT)	5
6	Gezamenlijk profileren.....	5
	Brochure.....	5
	Coalitie Wadden Natuurlijk.....	5
7	Verantwoording	5
	Verantwoording en Jaarplan Programma Waddenzeehavens	5
8	Planning	5
	Rondvraag	5
	Bijlage 1 Deelnemers Raad van Advies 10 maart 2015	6

Agenda

1. Welkom en Vooraf
  - Waddenzee en Rijkswaterstaat
  - Waddenfondsprojecten
2. Agenda, verslag en mededelingen
3. Waddenfonds
  - Perspectief directeur Waddenfonds
  - Programma Waddenzeehavens
4. Unesco-havens
5. Specialiseren
6. Gezamenlijk profileren
7. Programma Waddenzeehavens
8. Planning

Negende Raad van Advies Waddenzeehavens

Op 10 maart 2015 kwam de Raad van Advies specialisatie en profilering Waddenzeehavens voor de negende keer bijeen onder voorzitterschap van Tineke Netelenbos. Dit keer was de Raad gast van Rijkswaterstaat Noord-Nederland, in de monumentale projectboerderij van de Haak om Leeuwarden.

1 Welkom en vooraf

Sieben Poel, HID Rijkswaterstaat Noord-Nederland leidt de deelnemers rond in de boerderij, waarna de voorzitter de bijeenkomst opent.

Waddenzee en Rijkswaterstaat

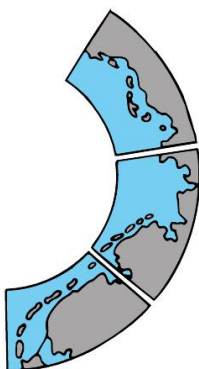
Sieben Poel geeft een toelichting op de taken en werkzaamheden Rijkswaterstaat. Zijn werkgebied omvat de drie noordelijke provincies met de Waddenzee en de Waddeneilanden (minus Texel). Hij beschrijft hoe de bezuinigingen leiden tot een snel veranderende organisatie. Als één van de beheerders in het Waddengebied voelt Rijkswaterstaat zich aangesproken door het rapport van de Rekenkamer. Hij zet in op meer samenwerken en verbinden met tal van andere organisaties en verbanden; een thematische aanpak binnen de *Samenwerkingsagenda*.

Ruud Kersten licht de *Samenwerkingsagenda* toe; het *Plan van Aanpak Verbetering Beheer Waddenzee*. Inspiratie vormt daarvoor het Kustwachtmodel, waarin politie, douane en defensie vanuit heel verschillende invalshoeken oplossingsgericht samenwerken. Op vergelijkbare wijze formuleerde Rijkswaterstaat 21 acties voor optimalisatie van het beheer op acht verschillende taakgebieden. Het uiteindelijke doel is in 2018 te werken als ware er één beheerder: de Beheerraad Waddengebied. Evaluatie van de ingeslagen weg daar naartoe vindt plaats in 2016.

Floris van Bentum beschrijft de stand van zaken in de *Wadden Sea Board* – de trilaterale samenwerking tussen Duitsland, Denemarken en Nederland – en vat kort de belangrijkste afspraken samen. Wat kan de Raad van Advies doen om te stimuleren dat men het ‘Green Port’ concept toepast?

Opmerkingen naar aanleiding van de presentaties:

- Op het gebied van LNG is er in de Verklaring van Tønder nog weinig concreet. Het Wadden Sea Forum heeft het onderwerp opgepakt; er is aandacht voor en er wordt aan gewerkt.
- Het Eems estuarium speelt niet echt in het trilaterale overleg. Dat doet het, in de informerende sfeer, wel in de relatie met Duitsland. Het project *Ecologie en Economie in Balans* is ook in Duitsland onder de aandacht gebracht.
- Co Verdaas is tot en met 2018 namens Nederland voorzitter van de de *Wadden Sea Board*. In dat jaar zal er in Leeuwarden een trilaterale ministeriële conferentie plaatsvinden. Verdaas wil graag een keer met

- de Raad komen praten.
- Let bij die conferentie op het verwachtingsmanagement: Nederland loopt met een meer integrale benadering flink op de troepen vooruit. Te ver vooruit kan de samenwerking met Duitsland en Denemarken ook belemmeren.

Waddenfondsprojecten

De initiatiefnemers van zes door de Raad gesteunde en inmiddels gehonoreerde waddenfondsprojecten zijn uitgenodigd: oliebestrijding met de offshore skimmer (Foru), de *fleet cleaner*, LNG-veerboot (Doeksen), de algen- en schelpdierfarm, de slibmotor Koehoal en Marconi Delfzijl. Van elk project geeft een woordvoerder een korte *pitch*, waarna er gelegenheid is om met hen in gesprek te gaan bij hun statafel met informatie. Van deze gelegenheid is volop gebruik gemaakt.

3 Waddenfonds [agendapunt 2 en 3 zijn gewisseld]

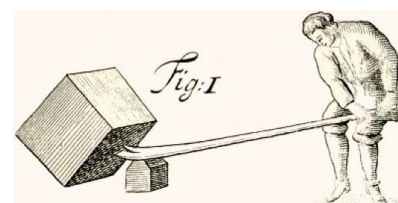

Perspectief Directeur Waddenfonds

Bram van de Klundert geeft een presentatie waarin hij de verandering in positie en werk van het Waddenfonds belicht: van subsidiepot naar investeringskader. Naast het subsidie-instrument met het molenaarsprincipe ontwikkelt het Waddenfonds nu ook een tenderprocedure en een kredietsubsidie. Het Waddenfonds wil niet alleen aanvragen toetsen, maar ook resultaten monitoren aan de hand van algemene parameters die gelden voor het hele Waddengebied.

Het fonds wil zijn eindige middelen meer sturend inzetten. Een bedrag van € 30 mln. per jaar is misschien niet erg veel voor een transitie in zo'n groot gebied, maar € 350 in twaalf jaar is substantieel. Om te sturen moet je het einddoel goed voor ogen hebben. Dan kun je investeren in transities die ook op termijn doorwerken. In creatieve projecten met een hefboomwerking, met een vernieuwend effect in de goede richting. Daarvoor is communicatie over die richting nodig, maar ook brede consensus over de werkagenda.

BEGIN WITH
THE END
IN MIND
Stephen Covey

Opmerkingen naar aanleiding van de presentatie en het conceptjaarverslag van het Waddenfonds (WF):

- Het WF wordt politiek gestuurd, maar er is nog te weinig gedaan aan draagvlakontwikkeling over de beoogde einddoelen.
- Hoe krijg je draagvlak voor grote projecten? Dat draagvlak moet het WF organiseren binnen bestaande beleidskaders: welke onderwerpen waaraan het WF een bijdrage kan leveren, zijn echt belangrijk?
- Leidt de nieuwe aanpak van het WF niet tot meer bureaucratie? Overheidsbeslissingen vragen transparantie waarbij bureaucratie onvermijdelijk is. Het WF gaat bureaucratie beperken en ook de behandeltermijn van aanvragen – 13 weken – verandert er niet door.
- Langetermijndoelen mogen niet ten koste gaan van goede, kleinere projecten. Het doel is om 2/3 van het budget in te zetten op einddoelen die je zonder het WF nooit bereikt zou hebben.

- De denkrichting van het Waddenfonds spreekt de leden van de Raad aan.

Programma Waddenzeehavens

De secretaris licht in een presentatie het ontwikkelingsperspectief toe dat ten grondslag ligt aan het Waddenfondsprogramma Waddenzeehavens. Daarin staan de hefboomprojecten (*game changers*) waar het Programma Waddenzeehavens op inzet.

Opmerkingen naar aanleiding van de presentatie en het Programma Waddenzeehavens:

Raad van Advies
Waddenzee
havens

- Het voorstel sluit prima aan bij de ambities van het Waddenfonds.
- In het programma ontbreken de termen ‘hernieuwbare grondstoffen’ en ‘circulaire economie’. Neem deze mee want ze leveren juist veel havenactiviteit op.
- De genoemde 7% toename van de werkgelegenheid (p 5) is niet hard te maken voor grote bedrijven en havens. Het is wel het percentage waar gemeenten Den Helder en Den Oever vanuit willen gaan.
- De problematiek in het Eems-Dollard estuarium ligt op systeemniveau. Geef daarom in je ambitie aan dat je met het Programma ook op dat niveau de balans terug wilt brengen. Die ambitie is ook expliciet verwoord in de samenwerkingsagenda van Rijkswaterstaat.

- **Hernieuwbare grondstoffen/circulaire economie meenemen.**
- **Zoek voor de werkgelegenheidsambitie een formulering waarbij ‘innovatie’ de motor voor werkgelegenheid vormt, in plaats van een hard percentage te noemen.**
- **Speel bij de grote ‘Building with nature’ voorstellen (Eems- en Balgzandgebied) in op herstelambities op ecosysteemniveau.**
- **De leden van de Raad stemmen in met het Waddenfondsprogramma Waddenzeehavens.**

2 Agenda, verslag en mededelingen

- De Raad stemt in met het voorstel de toegezonden *Agenda en Leidraad* als uitgangspunt voor de vergadering te nemen. Er zijn geen wijzigingen voor de agenda.
- Er zijn geen opmerkingen bij het verslag van de RvA van 7 oktober 2014.

Naar aanleiding van het verslag:

- Inbreng BOZ. Ab Cherribi licht de voor ons relevante punten toe die in het directeurenoverleg van de Branche Organisatie Zeehavens zijn besproken. Harm Post bewaakt in dat gremium de onderwerpen die voor de waddenzeehavens relevant zijn.
- GSP spreekt het ministerie I&M aan op de verhoogde heffingen die ProRail doorvoert. Vergelijk eerst de kostenniveaus van alle vervoersmodaliteiten voor je die op een punt gaat verhogen. In juni komt het ministerie met een notitie over de havendienstverlening. De leveranciers van bunkergoederen hebben behoefte aan meer transparantie.

4 Unesco-havens

EcoPorts

- De certificering loopt erg goed. Alle reden voor de Raad om *The European Sea Ports Organisation* (ESPO) uit te nodigen.
- **Dat zou na de zomer moeten worden, bij de volgende RvA in september 2015.**

Sedimentmanagement

De bijeenkomst rond het thema sedimentmanagement was een coproductie van Groningen Seaports, EcoShape en Rijkswaterstaat, begeleid door programma Waddenzeehavens. Er is veel draagvlak voor de gepresenteerde voorstellen.

Herijking Building with Nature Waddenzeehavens

- De wijzigingsvoorstellen worden gepresenteerd.

Raad van Advies
 Waddenzee
 havens

– Het voorliggende plan voor Haven- en natuurontwikkeling Den Helder is de enige haalbare oplossingsrichting. Ook is het een zuiver voorbeeld van, eigenlijk een icoonproject voor *Building with Nature*.

– Het project Haven- en natuurontwikkeling Den Helder heeft de steun van de regionale partners. Het heeft ook de volle steun van Landschap Noord-Holland, maar Marco Glastra vraagt om het ook met de Waddenvereniging af te stemmen.

- Namens de Raad kan er een steunbrief naar het WF voor het door Den Helder ingediende haven- en natuurontwikkelingsproject, de vismigratie en het sturen van de sedimentatie op het Balgzand.
- Laat in het Programma Waddenzeehavens altijd wat ruimte over voor kleine en nieuwe initiatieven. Die ruimte houdt het Waddenfonds ook aan.
- De Raad onderschrijft het herijkte Programma *Building with Nature* Waddenzeehavens.

Duurzaam sedimentmanagement Eemshaven en Delfzijl

Belangrijke innovaties zijn gericht op het uit het systeem halen van sediment. Het gaat om grotere hoeveelheden, zoals bij het toepassen van slib in dijken of in de Veenkoloniën.

- Slibvaren komt slecht van de grond. Reders en loodsen zijn er niet echt happig op. Daarom heeft EcoShape haar bijdrage dit project geschrapt.
- Houd het onderwerp aan en doe nog een ultieme poging om het slibvaren los te trekken. Als dat op korte termijn lukt, neemt EcoShape haar bijdrage in heroverweging.
- De voorzitter brengt het onderwerp slibvaren in bij de reders en loodsen.

Optimalisatie bagger- en verspreidingsregimes

Ervaring opdoen met slibmotoren, samenwerken bij de Kaderrichtlijn Water en afstemmen van vaargeul- en havenbaggerwerk zijn goede onderwerpen. Het zou goed zijn om tot een betere monitoring te komen. Dat zou kunnen door de bestaande inspanningen op elkaar af te stemmen.

- De samenwerkingsvoorstellen van Rijkswaterstaat worden ondersteund.
- Ga na wat de mogelijkheden zijn voor het gezamenlijk aanbesteden van baggerwerk en agendeer het onderwerp voor de volgende RvA.

Oliebestrijding ondiepe delen Waddenzee

Het project loopt in samenwerking met de Hogescholen die daarvoor een RAAK-subsidie aanvragen (RAAK staat voor *Regionale Actie en Aandacht voor Kennisinnovatie* en is een programma van het *Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA*, dat praktijkgericht onderzoek van hogescholen financiert en stimuleert). Uitsluitsel over de toekenning volgt eind maart 2015.

LNG-regelgeving

Het Ministerie I&M heeft verordeningen klaarliggen, dus hoe met LNG moet worden omgegaan ligt in principe vast. Dat was de aanleiding voor een gezamenlijk traject waarin de havens samenkwamen. Dat is traject is beëindigd. Ook internationaal (D en DK) is er vooruitgang. Praat elkaar bij.

- Elke haven zal de richtlijnen van I&M in de eigen haververordening moeten opnemen. Hetzelfde geldt voor het bestemmingsplan. Organiseer zelf de onderlinge kennisuitwisseling.

5 Specialiseren

Omlaggen leiding en Noordgastransport (NGT)

Met steun van programma Waddenzeehavens kwam het overleg met NGT goed op gang. Ook het ministerie van I en M wilde een bijdrage leveren, komende week zou een intentie verklaring getekend worden. Op het laatste moment heeft NGT de ondertekening afgezegd. De overheden willen de druk opvoeren om er weer beweging in te brengen.

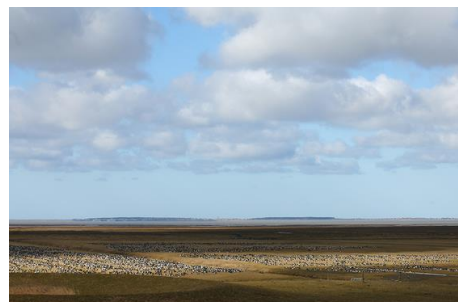
6 Gezamenlijk profileren

Brochure

- De voorgestelde opzet is akkoord.
- Denk bij de beschikbaarheid van gekwalificeerde mensen ook aan de Kon. Marine in Den Helder.

Coalitie Wadden Natuurlijk

- In afwachting van een datumvoorstel accepteert de Raad graag de uitnodiging voor een bezoek aan Noord-Friesland Buitendijks Noorderleeg.

7 Verantwoording

Verantwoording en Jaarplan Programma Waddenzeehavens

- De Raad stemt in met de Verantwoording en met het Jaarplan 2015.

8 Planning

- De raad gaat akkoord met het voorstel om de tiende bijeenkomst te plannen in september 2015.

Rondvraag

- Namens Groningen Seaports biedt Harm Post alle aanwezigen een publicatie aan over natuur op en rond de haventerreinen: 'Omdat de natuur ons lief is'. Deze is uitgebracht op het gelijknamige symposium.

Met dank aan Rijkswaterstaat voor de genoten gastvrijheid, sluit de voorzitter de vergadering.

SYMPOSIUM / 05.03.15
09:30 - 17:00 / PAVILJOEN STERREBOS / GRONINGEN

**OMDAT
DE NATUUR
ONS LIEF IS**

MEER INFORMATIE?
STUUR EEN E-MAIL NAAR
SYMPOSIUM@OMDATDENATUURONSLIEFIS.NL

**BECAUSE
NATURE IS
DEAR TO US**

MORE INFORMATION?
SEND AN E-MAIL TO
SYMPOSIUM@BECAUSENATUREISDEARTOUS.NL

Raad van Advies
Waddenzee
havens

Bijlage 1

Deelnemers Raad van Advies 10 maart 2015

Tineke Netelenbos (voorzitter)	voorzitter Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reders
Henk Staghouwer	gedeputeerde Groningen, namens de Waddenprovincies
IJzebrand Rijzebol	wethouder Delfzijl
Harm Post	directeur Groningen Seaports
Marijke van Beek	burgemeester Eemsmond
Mariëtte de Visser	wethouder De Marne
Maria le Roy	wethouder Harlingen
Michel Bakelaar	NV Port of Den Helder
Gerrit van Werven	directeur Energy Valley
Theo Meskers	wethouder Hollands Kroon
Edwin Stolk	voorzitter Haven- en Scheepvaartvereniging Den Helder
Pieter Kos	wethouder Den Helder
Sieben Poel	HID Rijkswaterstaat Noord-Nederland
Marco Glastra	directeur Het Gronings Landschap
Ab Cherribi	manager public affairs Port of Amsterdam
Martin Scholten	directeur Imares WUR, Building with Nature
Bram van de Klundert	directeur Waddenfonds
Arjen Bosch (secretaris)	programmamanager Waddenzeehavens
Hans Punter (verslag)	tekst en vorm
